

Nota Oedelem Oudeputstraat

Programma van maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

17-8-2018

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande verkavelingsaanvraag te Oedelem Oudeputstraat, waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota¹ bestond enkel uit een bureauonderzoek, in het programma van maatregelen was opgenomen dat landschappelijke boringen en een proefsleuvenonderzoek diende uitgevoerd te worden in uitgesteld traject. Bovendien werd de archeologienota bekrachtigd met voorwaarden, meer bepaald: 'Gezien de omvang van het terrein moeten drie boorraaien in een verspringend regelmatig grid geplaatst worden, bestaande uit 8 boringen'. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van de landschappelijke boringen en het proefsleuvenonderzoek beschreven.

Het landschappelijk booronderzoek en het proefsleuvenonderzoek vond plaats op een site met een matig complexe verticale stratigrafie. Het boorplan zoals opgenomen in de voorwaarden van de bekrachtiging voorzag in 8 boringen. De vooropgestelde inplanting van de boorpunten kon uitgevoerd worden, waarbij nog een extra boring voorzien werd in de toegangsweg (boorpunt 1). Verdere verkennende/waarderende boringen bleken niet nodig, gezien de afwezigheid van een podzolbodem of meerdere archeologische niveaus. Ook bleek geen kans op de aanwezigheid van een *in situ* steentijdartefacten site. Wel kon de bodemopbouw in het plangebied goed in kaart worden gebracht. In hoofdzaak is sprake van een A – C profiel met twee ploeglaagniveaus.

Het sleuvenplan zoals opgenomen in de bureaustudie voorzag in de aanleg van 3 parallelle bijna OW georiënteerde sleuven op het weiland en één lange sleuf in de toegangsweg. Het sleuvenplan kon gevolgd worden voor het gedeelte van het weiland. In de toegangsweg werd de lange sleuf omwille van praktische redenen (beperkte breedte, aanwezigheid van een diep ingesneden beek, grondverzet, ...) opgedeeld in vijf korte segmenten. Voor de uitgraving werd gebruikgemaakt van een niet-getande graafbak van 1,80m breed. Er werden enkele kijkvensters aangelegd enerzijds om bepaalde sporente verifiëren of om duidelijkheid te krijgen in een bepaald spoor of sporencluster. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na de voltooiing van de registratie van de sleuven werden deze gedicht.

De advieszone was ca. 5421m² groot zoals aangegeven in de opgemaakte bureaustudie. Bepaalde delen van het terrein konden moeilijker onderzocht worden waaronder de toegangsweg. De rest van het terrein was vrij en goed toegankelijk. Van de onderzoekbare zone werd 525m² (9,7%) onderzocht door middel van proefsleuven, en 222m² (4,1%) door middel van kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee ruim behaald (13,8%). Het onderzoek kon een goed licht werpen op het archeologisch potentieel dat in dit geval duidelijk positief bleek te zijn.

---

¹ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/4712>

Over het volledige plangebied werden sporen aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van een vol/laatmiddeleeuwse site bestaande uit erf/perceelsgrachten, palenrijen en bewoningssporen. In totaal werden 71 spoornummers en 20 vondstnummers uitgedeeld. Onderlinge oversnijdingen laten bovendien toe om te stellen dat sprake is van een fasering in het erf of de erven. Het vondstensemble laat voorlopig een datering toe tussen 1100 en 1300 n.C. De erfindelingen en perceelsgrachten zijn op de 18de- 19de-eeuwse kaarten niet langer herkenbaar. In deze periode maakt het plangebied deel uit van één groot perceel gelegen aan de Oudeputstraat.

Ook wijst een residuele Romeinse muntvondst op menselijke aanwezigheid uit die periode in en in de directe omgeving van het plangebied. Hoewel hier geen sporen van aangetroffen werden, kunnen deze mogelijk verwacht worden binnen het plangebied.

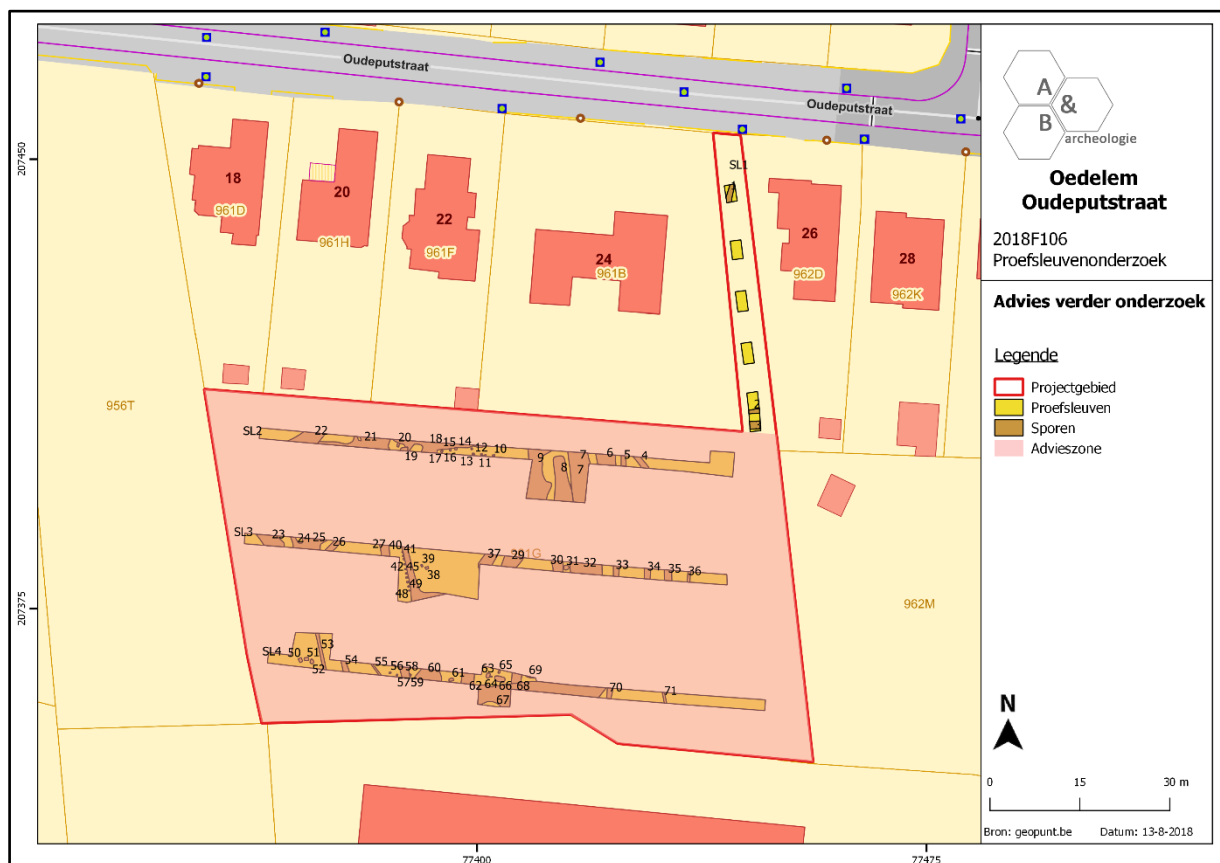
De bureaustudie gaf reeds aan dat Oedeleem een zeer rijke archeologische gemeente is met maar liefst 971 CAI-locaties. Op het terrein zelf werd in het verleden reeds een prospectie uitgevoerd die vondsten opleverde uit de steentijd, Romeinse periode en middeleeuwen. Daarnaast zijn sites uit alle periodes vertegenwoordigd gaande van het paleolithicum tot Nieuwste Tijd. De sites lijken zich voornamelijk te situeren op de cuesta en de daartoe behorende flanken.

Het archeologisch vooronderzoek heeft aangetoond dat een archeologische site aanwezig is binnen de grenzen van het plangebied. Er kunnen sporen verwacht worden van een gefaseerd vol/laatmiddeleeuws erf of erven bestaande uit perceels/erfgrachten, gebouwen en palenrijen die percelen afbakenen. Hoewel geen waterputten werden aangesneden, kunnen deze wel verwacht worden. Ook hebben enkele grachten een verbrande leemvulling die mogelijk kan toebehoort hebben aan een ovenstructuur (pottenbakker, haardkuil, bakoven, ...). Ook kunnen mogelijk Romeinse sporen verwacht worden gezien de Romeinse muntvondst, hoewel tijdens het vooronderzoek geen Romeinse sporen aangesneden werden.

Gezien de aanwezigheid van een archeologische site wordt verder archeologisch onderzoek geadviseerd. Om praktische redenen wordt de strook van de toegangsweg niet verder geadviseerd. Het is quasi onmogelijk om deze te onderzoeken gezien de smalle breedte en de aanwezigheid van de beek. Wel wordt het weiland in zijn volledigheid geadviseerd. In totaal heeft deze een oppervlakte van ca. 4985m².

2. Afbakening van de opgravingszone

Gezien de aanwezigheid van een archeologische site wordt verder archeologisch onderzoek geadviseerd. Om praktische redenen wordt de strook van de toegangsweg niet verder geadviseerd. Het is quasi onmogelijk om deze te onderzoeken gezien de smalle breedte en de aanwezigheid van de beek. Wel wordt het weiland in zijn volledigheid geadviseerd. In totaal heeft deze een oppervlakte van ca. 4985m².

Figuur 1 Advieszone voor verder onderzoek (ca. 4985m²).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om de archeologische sporen te karteren en onderzoeken. Volgende niet limitatieve vraagstellingen dienen hierbij vooropgesteld te worden:

- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Zijn naast sporen uit de volle/late middeleeuwen nog andere sporen aanwezig uit andere periodes? Zijn Romeinse sporen aanwezig?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere erven? Wat is de onderlinge samenhang/fasering? Hoe zijn de erven ingedeeld en afgebakend?
- Zijn de grachten met de verbrande leemvulling te linken aan ovenstructuren? Zijn er aanwijzingen voor pottenbakkers (ovens – vondstmateriaal) of andere artisanale activiteiten?
- Uit wat bestaat de materiële cultuur en kan dit iets leren of het gebruik van de site en de bewoner(s)? Tot welke groep, type, baksel, ... behoort het aardewerk?
- Welke spoorcategorieën zijn aanwezig? En tot welke functie behoren deze (bewoning, begraving, artisanaal, ...)? Welke structuren kunnen onderscheiden worden (gebouwen, waterputten, kuilen, ...)?
- Lenen vondsten zich tot een conservatie? Wat is hun meerwaarde?
- Kunnen bepaalde sporen verder natuurwetenschappelijk onderzocht worden? Wat is hun meerwaarde? Welke vormen van natuurwetenschappelijk onderzoek zijn van toepassing (C14-datering, macrobotanisch, pollen, dendrochronologie, houtsoortbepaling, antracologie, petrografie, archeozoölogie, ...)?
- Kan de site in een ruimer archeologisch kader geplaatst worden of betreft het een lokaal fenomeen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Gezien de geplande werken is een *in situ* behoud niet mogelijk. Er dient bijgevolg een opgraving uitgevoerd te worden om de archeologische resten te onderzoeken.

Het onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van ca. 4985m². Het onderzoek kan uitgevoerd worden op één archeologisch vlakniveau (C-horizont) in meerdere werkputten en dient aangelegd te worden met een graafmachine met een platte graafbak onder begeleiding van de archeoloog. Hierbij wordt de grond afzonderlijke gestockeerd om vermenging te voorkomen. Wel is belangrijk dat indien een gebouwstructuur aangesneden wordt, deze in één werkput in zijn totaliteit moet blootgelegd worden. De grachten en greppels dienen zodanig onderzocht te worden dat een goed inzicht kan verkregen worden in de fasering ervan (coupes op knooppunten, aansluitingen, over/doorsnijdingen, uiteindes, onderbrekingen, ...). Ook kunnen andere bijgebouwen, waterputten, poelen, spiekers, ... en dergelijke verwacht worden.

Mogelijk kunnen ook ovenstructuren verwacht worden, gezien de verbrande leemvulling in enkele grachtstructuren. Directe aanwijzingen voor de aanwezigheid van ovens zijn niet aangetroffen. Hierbij dient ook rekening gehouden te worden met mogelijk aanzienlijke hoeveelheden pottenbakkersafval.

Het archeologisch onderzoek dient conform de Code van Goede Praktijk uitgevoerd te worden. Sporen dienen geregistreerd en onderzocht te worden. Indien sporen zich lenen tot natuurwetenschappelijk onderzoek kunnen stalen genomen worden. De staalname en conservatie gebeurt volgens de bepalingen zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. De staalname en de selectie welke stalen verder onderzocht dienen te worden, gebeurt met het oog op het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Voorafgaand, tijdens en na het veldwerk overlegt de veldwerkleider met de betrokken natuurwetenschapper(s) en de conservator.

Indien een waterhoudende structuur (diepe gracht, waterput, ...) aangetroffen wordt, dient men te werken met een bronbemaling om de structuur in goede en veilige omstandigheden te onderzoeken. Een voorafgaandelijke controleboring kan meer duiding brengen in de diepte van de structuur, alsook de diepte van de grondwatertafel en de nood voor bronbemaling. De kans op het aantreffen van één of meerdere waterputten is reëel, gezien de aanwezigheid van gebouwstructuren.

5. Criteria niet uitvoeren onderzoekshandelingen

Er zijn geen criteria. Het archeologisch onderzoek dient uitgevoerd te worden.

6. Schatting tijdsduur (indicatief)

Het archeologisch veldonderzoek neemt voor een opgravingsploeg van 5 mensen ca. 15 werkdagen tijd in beslag, waarbij het opgravingsvlak in meerdere werkputten wordt aangelegd en onderzocht. Na afronding van het onderzoek kan de zone terug aangevuld worden. De verwerking en rapportering neemt ca. 35 dagen in beslag. Deze tijd is nodig voor de opmaak van het rapport, opstellen van grondplannen, wassen van vondstmateriaal, opmaak van lijsten, ...

Indien meerdere waterputten of andere waterhoudende structuren aangetroffen worden kan de termijn van het veldwerk verruimen.

7. Kostenraming op basis van de geraamde tijdsduur (excl. BTW, indicatief)

- Veldwerk archeologische opgraving incl. kraanwerk (aanleg en dichten): 39000 euro
- Verwerking, assessment, rapportage: 14500 euro
- Natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie: maximaal 8500 euro

Onderzoek van omvangrijke sporen dieper dan de grondwatertafel (bv. waterputten): bronbemaling, onderzoek, kraanwerk, staalname, verwerking, ... voor 2500 euro tot 3000 euro per structuur

8. Gewenste competenties

- Het team moet bestaan uit minstens 4 personen, waarvan minstens 2 archeologen
- De veldwerkleider heeft minstens 240 werkdagen ervaring met onderzoek op landelijke sites, in het bijzonder op sites uit de volle/late middeleeuwen

9. Bewaring archeologisch ensemble

Gedurende het onderzoek worden de vondsten als geheel bewaard in een veilige, droge en klimaatsgeschikte omgeving. Na afronding van het onderzoek wordt het archeologisch ensemble overgedragen aan de eigenaar.